GENERALINIO ADVOKATO
DEAN SPIELMANN IŠVADA,
pateikta 2025 m. rugpjūčio 1 d.[1]

Byla C-481/24

E. sp.j.
prieš
C. sp. z o.o.

(*Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie* (Varšuvos miesto apylinkės teismas, Lenkija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Direktyva 2011/7/ES – Kova su pavėluotu mokėjimu, atliekamu pagal komercinius sandorius – Taikymo sritis – 3 straipsnio 1 dalies ir 3 dalies a punktas – 6 straipsnio 1 ir 2 dalys – Nacionalinės teisės nuostata, kurioje numatytas reikalavimų įskaitymas, turintis grįžtamąją galią“

Įvadas

1. Šis *Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie* (Varšuvos miesto apylinkės teismas, Lenkija) prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl Direktyvos 2011/7/ES dėl kovos su pavėluotu mokėjimu, atliekamu pagal komercinius sandorius[2], 3 straipsnio 1 dalies ir 3 dalies a punkto bei 6 straipsnio 1 ir 2 dalių išaiškinimo.

2. Konkrečiau kalbant, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo prašo būsimame sprendime nuspręsti, ar Lenkijos teisės aktuose numatyta reikalavimų įskaitymo grįžtamoji galia suderinama su Direktyva 2011/7. Šis klausimas suteikia Teisingumo Teismui progą pateikti labai svarbių paaiškinimų, susijusių su šios direktyvos taikymo sritimi, ir yra itin opus dėl to, kad įskaitymas, turintis grįžtamąją galią, yra tvirtai įsišaknijęs kelių Sąjungos valstybių narių teisinėse tradicijose.

[1] Originalo kalba: prancūzų.

[2] 2011 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (OL L 48, 2011, p. 1). Šia direktyva nuo 2013 m. kovo 16 d. buvo panaikinta ir pakeista 2000 m. birželio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/35/EB dėl kovos su pavėluotu mokėjimu komerciniuose sandoriuose (OL L 200, 2000, p. 35; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 226).

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3. Direktyvos 2011/7 1 straipsnyje „Dalykas ir taikymo sritis“ nurodyta:

„1. Šios direktyvos tikslas – kovoti su pavėluotu mokėjimu, atliekamu pagal komercinius sandorius, siekiant užtikrinti tinkamą vidaus rinkos veikimą ir taip didinti įmonių <…> konkurencingumą.

2. Ši direktyva taikoma visiems mokėjimams, kuriais atlyginama už komercinius sandorius.

<…>“

4. Direktyvos 2011/7 3 straipsnyje nustatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad įmonėms sudarant komercinius sandorius kreditorius turėtų teisę į delspinigius už pavėluotą mokėjimą nereikalaujant priminimo, kai įvykdomi šie reikalavimai:

a) kreditorius įvykdė savo sutartines ir teisines pareigas; ir

b) kreditorius laiku negavo jam priklausančios sumos, išskyrus atvejį, kai skolininkas nėra atsakingas už vėlavimą.

<…>

3. Jei įvykdomi 1 dalyje nustatyti reikalavimai, valstybės narės užtikrina, kad:

a) kreditorius turėtų teisę į delspinigius už pavėluotą mokėjimą nuo dienos, einančios po sutartyje nustatytos mokėjimo dienos arba mokėjimo termino pabaigos;

<…>“

5. Šios direktyvos 6 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad tokiu atveju, jei delspinigiai už pavėluotą mokėjimą, atliekamą pagal komercinį sandorį, tampa mokėtini pagal 3 <…> straipsnį, kreditorius turėtų teisę gauti iš skolininko ne mažesnę kaip nustatytą 40 EUR sumą.

2. Valstybės narės užtikrina, kad 1 dalyje nurodyta nustatyta suma būtų mokėtina nereikalaujant priminimo, kompensuojant kreditoriaus išieškojimo išlaidas.

<…>“

Lenkijos teisė

Civilinis kodeksas

6. 1964 m. balandžio 23 d. *Uustawa – Kodeks cywilny* (Civilinis kodeksas) (*Dz. U.*, 2023, 1610 pozicija, su vėlesniais pakeitimais) (toliau – Civilinis kodeksas) 498 straipsnyje nustatyta:

„1. Kai du asmenys tuo pačiu metu yra vienas kito skolininkai ir kreditoriai, kiekvienas iš jų gali įskaityti savo reikalavimą į kitos šalies reikalavimą, jeigu abiejų reikalavimų dalykas yra pinigai arba tos pačios kokybės daiktai, apibūdinami tik pagal jų rūšį, ir abiejų reikalavimų terminas yra suėjęs ir jie gali būti pareikšti teisme arba kitoje valstybės institucijoje.

2. Atlikus įskaitymą, abu reikalavimai padengia vienas kitą iki mažesnės reikalavimo sumos.“

7. Civilinio kodekso 499 straipsnyje nurodyta:

„Įskaitymas atliekamas pateikiant pareiškimą kitai šaliai. Pareiškimas turi grįžtamąją galią nuo to momento, kai įskaitymas tapo galimas.“

Įstatymas dėl pernelyg ilgai užlaikomų mokėjimų

8. 2013 m. kovo 8 d. *Ustawa o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych* (Įstatymas dėl kovos su pernelyg ilgai užlaikomais mokėjimais pagal komercinius sandorius) (*Dz. U.*, 2023, 1790 pozicija) (toliau – Įstatymas dėl pernelyg ilgai užlaikomų mokėjimų) Lenkijos valdžios institucijos perkėlė Direktyvą 2011/7 į nacionalinę teisę.

9. Įstatymo dėl pernelyg ilgai užlaikomų mokėjimų 7 straipsnyje numatyta:

„1. Išskyrus sandorius, kai skolininkas yra valstybės institucija, komercinius sandorius sudarę kreditoriai turi teisę be atskiro raginimo sumokėti ir, išskyrus atvejus, kai šalys susitaria dėl didesnės delspinigių normos, gauti teisės aktuose nustatytus delspinigius už pavėluotą mokėjimą už laikotarpį nuo mokėjimo termino pabaigos iki mokėjimo atlikimo dienos, jei įvykdomi visi šie reikalavimai:

1) kreditorius įvykdė savo pareigas;

2) jis negavo mokėjimo per sutartyje nustatytą terminą.

<…>“

10. Įstatymo dėl pernelyg ilgai užlaikomų mokėjimų 10 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Nuo dienos, kai kreditorius įgyja teisę į 7 straipsnio 1 dalyje <…> nurodytus delspinigius, jis turi teisę be oficialaus pranešimo iš skolininko gauti išieškojimo išlaidų kompensaciją, kurios suma yra:

1) 40 EUR – kai mokėjimo vertė neviršija 5 000 Lenkijos zlotų [(PLN) (apie 1 190 EUR)];

2) 70 EUR – kai mokėjimo vertė yra didesnė nei 5 000 [PLN (apie 1 190 EUR)], bet mažesnė nei 50 000 [PLN (apie 11 890 EUR)];

<…>“

Pagrindinė byla, prejudicinis klausimas ir procesas Teisingumo Teisme

11. Bendrovė E. (toliau – ieškovė) turi teisę pateikti su 10 atlygių susijusius reikalavimus bendrovei C. (toliau – atsakovė), pagrįstus vežimo paslaugų sąskaitomis faktūromis, kuriose buvo nurodyti mokėjimo terminai nuo 2022 m. vasario iki rugsėjo mėn.

12. Atsakovė laiku nesumokėjo ieškovei priklausančių sumų, todėl ši pareiškė ieškinį dėl skolos priteisimo *Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie* (Varšuvos miesto apylinkės teismas), prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme.

13. Ieškovė prašo priteisti sumokėti, pirma, 26 715,60 PLN (apie 5 676,56 EUR)[3] sumą kaip atlygius, taip pat delspinigius, apskaičiuotus nuo kiekvieno nesumokėto atlygio, pagal Įstatymo dėl pernelyg ilgai užlaikomų mokėjimų 7 straipsnį, taikant šio įstatymo 4 straipsnio 3 dalies b punkte nurodytą palūkanų normą, ir, antra, 1 997,29 PLN (apie 424,39 EUR) – kaip išieškojimo išlaidų kompensaciją pagal šio įstatymo 10 straipsnį dėl pavėluoto kiekvieno iš atlygių mokėjimo.

14. Atsakovė prašo atmesti ieškinį. Ji sumokėjo ieškovei 1 697,40 PLN (apie 360,67 EUR) ir 2022 m. rugsėjo 2 d. rašte pateikė pareiškimą apie 25 018,20 PLN (apie 5 315,90 EUR) įskaitymą, kaip tai suprantama pagal Civilinio kodekso 498 ir 499 straipsnius. Taigi sumokėjusi iš viso 26 715,60 PLN sumą ji mano, kad jos skola padengta.

15. Atsakovės pateiktas pareiškimas apie įskaitymą buvo pagrįstas jos reikalavimu ieškovei atlyginti žalą, patirtą dėl to, kad šiai vykdant vieną iš vežimų, kuris nebuvo įtrauktas į ieškinį dėl skolos priteisimo, krovinys buvo sunaikintas. Dėl šio reikalavimo sumokėti kompensaciją atsakovė teigia, kad 2022 m. vasario 15 d. raginime nurodytas mokėjimo terminas baigėsi tų pačių metų kovo 7 d.

16. Atsakovės teigimu, tai reiškia, kad, nors pareiškimas apie įskaitymą apėmė tik kiekvienos atitinkamos bendrovės pagrindinius reikalavimus, dėl šio pareiškimo grįžtamosios galios, įtvirtintos Civilinio kodekso 499 straipsnyje, ieškovė neteko teisės reikalauti delspinigių ir kompensacijos, atsiradusių po 2022 m. kovo 7 d. Pagrindinėje byloje tai susiję su delspinigiais ir kompensacijomis, atsiradusiais dėl pavėluoto devynių iš dešimties ieškinyje pateiktų reikalavimų dėl atlygio sumokėjimo.

17. Ieškovė neginčija savo atsakomybės už atsakovės nurodytą žalą. Vis dėlto ji ginčija patį pareiškimo apie įskaitymą veiksmingumą ir atsakovės patirtos žalos dydį.

[3] Pagal 2022 m. rugsėjo 2 d. galiojusį valiutos keitimo kursą.

18. Kadangi *Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie* (Varšuvos miesto apylinkės teismas) kilo abejonių dėl įskaitymo grįžtamosios galios įtakos teisėms į delspinigius ir išieškojimo išlaidų kompensaciją, kylančioms iš Įstatymo dėl pernelyg ilgai užlaikomų mokėjimų, kuriuo į nacionalinę teisę perkeliama Direktyva 2011/7, jis nutarė sustabdyti bylose nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar [Direktyvos 2011/7] 3 straipsnio 1 dalis, 3 dalies a punktas ir 6 straipsnio 1 ir 2 dalys turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, kuriose numatyta, kad delspinigiai už pavėluotą mokėjimą ir išieškojimo išlaidų kompensacija kreditoriui neturi būti mokami, kai skolininkas, pasibaigus sutartyje nustatytam mokėjimo terminui, patenkino kreditoriaus reikalavimą atlikdamas įskaitymą, kuris pagal įstatymą turi grįžtamąją galią nuo to momento, kai įskaitymas tapo galimas?“

19. Rašytines pastabas Teisingumo Teismui pateikė atsakovė, Lenkijos, Belgijos, Vokietijos ir Nyderlandų vyriausybės, taip pat Europos Komisija. Lenkijos, Vokietijos ir Nyderlandų vyriausybės, taip pat Komisija buvo išklausytos 2025 m. gegužės 14 d. vykusiame teismo posėdyje.

Analizė

20. Pateikdamas prejudicinį klausimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Direktyvos 2011/7 3 straipsnio 1 dalis ir 3 dalies a punktas bei 6 straipsnio 1 ir 2 dalys turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, kuriose numatyta, kad delspinigiai už pavėluotą mokėjimą ir išieškojimo išlaidų kompensacija neturi būti mokami, kai skolininkas, pasibaigus sutartyje nustatytam mokėjimo terminui, patenkino kreditoriaus reikalavimą atlikdamas įskaitymą, kuris turi grįžtamąją galią nuo to momento, kai tas įskaitymas tapo galimas.

21. Siekiant atsakyti į šį klausimą, mano manymu, prieš pradedant nagrinėti aptariamų nacionalinės teisės nuostatų suderinamumą su Direktyva 2011/7, pirmiausia reikia pateikti kelias trumpas pirmines pastabas dėl reikalavimų įskaitymo.

Pirminės pastabos

22. Įskaitymo, apibrėžiamo kaip dviejų asmenų, kurie tuo pačiu metu yra vienas kito skolininkai ir kreditoriai, dviejų atskirų reikalavimų išnykimo būdas iki mažesnės reikalavimo sumos, šaknys glūdi romėnų teisėje[4]. Jis atlieka dvi funkcijas. Viena vertus, leidžia pagreitinti ir supaprastinti komercinių santykių pusiausvyros atkūrimą, išvengiant dvigubų mokėjimų priešingomis kryptimis. Kita vertus, atlieka garantinį vaidmenį, nes, jei viena iš šalių sumokėtų nelaukdama kitos šalies mokėjimo, ji susidurtų su kitos šalies nemokumo rizika ir kitais nemokios šalies kreditoriais.

23. Įskaitymas gali būti nustatytas įstatymu, susitarimu arba teismo sprendimu.

[4] Justiniano kodekse nurodyta: „Compensationes ex omnibus actionibus ipso iure fieri sancimus nulla differentia in rem vel personalibus actionibus inter se observanda“ („Nustatome, kad kompensacija teisėtai atsirastų pagal visus ieškinius, tiek pagal sutarčių, tiek pagal daiktinę teisę“ (neoficialus vertimas)). Žr. Iust C. 4,31,14, Iohanni, a. 531. Dėl įskaitymo kilmės žr., be kita ko, De Kotzebue, R., *Compensation et procédure; essai de critique et de science juridique pure*, Sirey, Paris, 1945.

24. Įstatymu nustatyto įskaitymo sistema reiškia priešpriešinių reikalavimų išnykimą iki mažesnės reikalavimo sumos jų abiejų buvimo dieną, jeigu įvykdomos tam tikros sąlygos. Tai yra reikalavimų abipusiškumo, pakeičiamumo, tikrumo, likvidumo ir pareigos juos vykdyti sąlygos.

25. Valstybių narių teisės aktuose paprastai būna nustatyta, kad priešpriešiniai reikalavimai išnyksta automatiškai, įstatymų numatyta tvarka, arba pagal vienašališką pareiškimą, suteikiantį reikalavimui grįžtamąją galią [5], kaip nagrinėjamu atveju.

26. Pirmasis variantas pasirinktas, pavyzdžiui, Belgijos [6], Ispanijos [7] ir Liuksemburgo [8] teisės sistemose, pagal kurias įskaitymas patvirtinamas automatiškai, net ir be šalių žinios.

27. Antrasis variantas taip pat yra gerai įsitvirtinęs nacionalinės teisės sistemose. Be Lenkijos teisės, kuri yra analizės šioje byloje dalykas, galima pateikti ir kitų pavyzdžių. Vokietijos teisėje numatytas įskaitymas pateikiant pareiškimą, kuris, neatsižvelgiant į pareiškimo laiką, turi grįžtamąją galią nuo tos dienos, kai pirmą kartą atsirado ir pagrindinis, ir priešpriešinis reikalavimai [9]. Prancūzijos teisėje nustatyta, kad įskaitymas yra atliktas tą dieną, kai įvykdyti dėl jo nustatyti reikalavimai, su sąlyga, kad juo galima remtis [10]. Nyderlandų teisėje nustatytas įskaitymas pateikiant pareiškimą, turintis grįžtamąją galią nuo teisės į įskaitymą atsiradimo momento [11].

Dėl prejudicinio klausimo

28. Toliau nurodęs kai kuriuos esminius su Direktyva 2011/7 susijusius aspektus pirmiausia nagrinėsiu klausimą, ar nacionalinės teisės nuostatos, kuriose numatytas įskaitymas, turintis grįžtamąją galią, patenka į šios direktyvos taikymo sritį. Paskui išnagrinėsiu tokių nacionalinės teisės nuostatų suderinamumą su šios direktyvos tikslais ir veiksmingumu.

29. Pirmiausia primintina, kad pagal Direktyvos 2011/7 1 straipsnio 1 dalį jos tikslas – kovoti su pavėluotu mokėjimu, atliekamu pagal komercinius sandorius, siekiant užtikrinti tinkamą vidaus rinkos veikimą ir taip didinti įmonių, visų pirma mažų ir vidutinių įmonių, konkurencingumą [12].

[5] Žr. Zimmermann, R., *Comparative Foundations of a European Law of Set-Off and Prescription*, Cambridge University Press, Cambridge, 2002, p. 32–43.

[6] Žr. Belgijos civilinio kodekso 5.255 straipsnio pirmą pastraipą, kurioje nurodyta, kad „įstatymu nustatytas įskaitymas atliekamas automatiškai, net ir be skolininkų žinios“. Dėl įstatymu nustatyto įskaitymo Belgijos teisėje žr. Van Ommeslaghe, P., *De Page, Traité de Droit Civil Belge – Tome II – Les obligations*, vol. 3, Bruylant, Bruxelles, 2013, p. 2235–2271.

[7] *Código Civil de España* (Ispanijos civilinis kodeksas) 1202 straipsnyje nurodyta: „El efecto de la compensación es extinguir una y otra deuda en la cantidad concurrente, aunque no tengan conocimiento de ella los acreedores y deudores“ („Įskaitymu abi skolos panaikinamos iki mažesnės sumos, net jei kreditoriai ir skolininkai apie tai nežino“ (neoficialus vertimas)).

[8] Liuksemburgo civilinio kodekso 1290 straipsnis suformuluotas taip: „Įskaitymas atliekamas automatiškai, vien pagal įstatymą, net ir be skolininkų žinios; abi skolos panaikinamos jų abiejų buvimo metu iki jų atitinkamų sumų dydžio“.

[9] Žr. *Burgeliches Gesetzbuch* (Vokietijos civilinis kodeksas) 388 ir 389 straipsnius.

[10] Žr. Prancūzijos civilinio kodekso 1347 straipsnį. Dėl įstatymu nustatyto įskaitymo Prancūzijos teisėje žr. Flour, J. ir kt., *Droit civil. Les obligations. Le rapport d'obligation*, Dalloz, Paris, 2024 (11-asis leidimas), p. 301–314.

[11] Žr. *Burgerlijk Wetboek* (Nyderlandų civilinis kodeksas) 6:127 straipsnio 1 dalį ir 6:129 straipsnio 1 dalį.

[12] Pavėluotas mokėjimas pirmą kartą buvo reglamentuotas Direktyva 2000/35. Direktyva 2011/7, kurią prašoma išaiškinti šioje byloje, pagal jos 1 konstatuojamąją dalį yra tiesiog nauja Direktyvos 2000/35 redakcija. Kadangi ši nauja redakcija iš esmės nepakeitė aptariamų nuostatų, Teisingumo Teismo pateiktas atitinkamų Direktyvos 2000/35 nuostatų išaiškinimas tebėra aktualus taikant Direktyvą 2011/7.

30. Kaip matyti iš šios direktyvos preambulės, viena vertus, pavėluotas mokėjimas yra sutarties pažeidimas, kuris skolininkams finansiškai patrauklus dėl mažų arba iš viso netaikomų delspinigių [13]. Kita vertus, pavėluotas mokėjimas daro neigiamą poveikį įmonių likvidumui ir apsunkina jų finansinį valdymą, taip pat neigiamai veikdamas jų konkurencingumą ir pelningumą, nes dėl pavėluoto mokėjimo kreditoriui gali tekti ieškoti išorinio finansavimo [14].

31. Taigi Teisingumo Teismas laikėsi nuomonės, kad šia direktyva iš esmės siekiama atgrasyti nuo pavėluotų mokėjimų ir apsaugoti kreditorius nuo tokių mokėjimų [15].

32. Direktyvos 2011/7 3 ir 6 straipsniuose šie du tikslai atsispindi įtvirtinant kreditoriaus teisę reikalauti delspinigių už pavėluotą mokėjimą ir skolos išieškojimo išlaidų kompensacijos.

33. Pagal šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalį ir 3 dalies a punktą kreditorius turi teisę į delspinigius už pavėluotą mokėjimą nuo dienos, einančios po sutartyje nurodytos mokėjimo dienos arba mokėjimo termino pabaigos, nereikalaujant priminimo, jeigu jis įvykdė savo sutartines ir teisines pareigas ir negavo jam priklausančios sumos, išskyrus atvejį, kai skolininkas nėra atsakingas už vėlavimą.

34. Šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad tuo atveju, jei pagal šią direktyvą delspinigiai tampa mokėtini, kreditorius turi teisę gauti iš skolininko ne mažesnę kaip nustatytą 40 EUR sumą. Šio straipsnio 2 dalyje numatyta, kad ši nustatyta suma mokėtina nereikalaujant priminimo ir kompensuojant kreditoriaus išieškojimo išlaidas.

35. Kreditoriaus teisė gauti šiuos delspinigius ir kompensaciją grindžiama sąvoka „pavėluotas mokėjimas“. Ši sąvoka Direktyvos 2011/7 2 straipsnio 4 punkte apibrėžiama kaip mokėjimas, neatliktas per sutartyje arba teisės aktuose numatytą mokėjimo laikotarpį, jei kreditorius įvykdė savo sutartines ir teisines pareigas ir negavo jam priklausančios sumos, išskyrus atvejį, kai skolininkas nėra atsakingas už vėlavimą.

36. Nors šia direktyva reglamentuojamos teisės į delspinigius ir išieškojimo išlaidas ir šios teisės priklauso nuo pagrindinio skolinio reikalavimo buvimo, vis dėlto iš kontekstinės ir teleologinės analizės matyti, kad joje nenustatyta su pagrindiniu reikalavimu susijusi teisinė sistema, taigi ji netaikoma reikalavimų įskaitymui.

37. Kalbant apie kontekstą, pažymėtina, kad dėl sąvokos „mokėtina suma“ Direktyvos 2011/7 2 straipsnio 8 punkte tik nurodyta, kad tai – pagrindinė suma, kuri turėjo būti sumokėta per sutartyje arba teisės aktuose nustatytą mokėjimo laikotarpį, įskaitant mokėtinus mokesčius, rinkliavas ar kitus mokesčius [16].

[13] Žr. Direktyvos 2011/7 12 konstatuojamąją dalį.

[14] Žr. Direktyvos 2011/7 3 konstatuojamąją dalį.

[15] Žr. 2022 m. gruodžio 1 d. Sprendimą *X (Medicinos įrangos tiekimas)* (C-419/21, EU:C:2022:948, 26 punktas).

[16] Konkrečiau kalbant, ši nuostata suformuluota taip: „*pagrindinė suma*, kuri turėjo būti sumokėta per sutartyje arba teisės aktuose nustatytą mokėjimo laikotarpį, įskaitant mokėtinus mokesčius, rinkliavas ar kitus mokesčius, nurodytus sąskaitoje faktūroje arba lygiaverčiame reikalavime apmokėti“ (išskirta mano).

38. Vertinant teleologiniu požiūriu pažymėtina, kad pagal suformuotą jurisprudenciją Direktyva 2011/7 nėra visiškai suderintos visos su pavėluoti mokėjimu, atliekamu pagal komercinius sandorius, susijusios taisyklės. Šioje direktyvoje nustatytos tik tam tikros šią sritį reglamentuojančios taisyklės, tarp kurių – taisyklės, susijusios su delspinigiais už pavėluotą mokėjimą ir išieškojimo išlaidų kompensacija [17].

39. Kitaip tariant, Direktyvoje 2011/7 tik nustatomos *labai konkrečios* taisyklės, kurios turi būti įtrauktos į nacionalines civilinės ir komercinės teisės sistemas. Priimdamas iš pradžių Direktyvą 2000/35, paskui – Direktyvą 2011/7, Sąjungos teisės aktų leidėjas nesiekė sukurti bendros pareigų ir sutarčių teisinės sistemos [18]. Iš tikrųjų, atsižvelgiant į valstybių narių požiūrių įvairovę šiais klausimais, toks teisės aktų leidėjo ketinimas būtų turėjęs visiškai aiškiai matytis iš šios direktyvos nuostatų formuluotės, jos tikslų ar parengiamųjų dokumentų. Akivaizdu, kad taip nėra.

40. Tai reiškia, kad Direktyva 2011/7 nesiekiama nustatyti taisyklių, susijusių su skolinio reikalavimo atsiradimo, įvykdymo termino ir išnykimo sąlygomis.

41. Kadangi įskaitymo sistema yra susijusi su išnykusiu reikalavimu, nacionalinė nuostata, kurioje numatytas įskaitymas, turintis grįžtamąją galią, kaip antai Lenkijos civilinio kodekso 499 straipsnis, nepatenka į šios direktyvos taikymo sritį.

42. Į tai atsižvelgiant Vokietijos vyriausybės pastabose pateiktas teiginys, kad įskaitymas, turintis grįžtamąją galią, priklauso valstybių narių procesinei autonomijai, yra aiškiai klaidingas. Iš tikrųjų tokia autonomija pripažįstama tik tada, jei atitinkamos nacionalinės teisės nuostatos patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį, o nagrinėjamu atveju taip nėra [19]. Vadinasi, teisinė analizė, kuria siekiama patikrinti atitinkamos nacionalinės teisės nuostatos suderinamumą su lygiavertiškumo ir veiksmingumo principais, šiuo atveju nėra pateisinama.

43. Pastarąjį teiginį, mano nuomone, patvirtina Teisingumo Teismo sprendimas, priimtas byloje *Nemec* [20]. Toje byloje Teisingumo Teismui, be kita ko, buvo pateiktas klausimas, ar pagal Direktyvą 2000/35 draudžiama nacionalinė teisės nuostata, kurioje nurodyta, kad delspinigiai nustojami skaičiuoti, kai sukaupti ir nesumokėti delspinigiai pasiekia pagrindinę mokėtiną sumą (*ne ultra alterum tantum*). Atsakydamas į šį klausimą Teisingumo Teismas būtų galėjęs, kaip ir generalinis advokatas, laikytis požiūrio, kad ši nuostata susijusi su *minimaliu* tokių delspinigių lygiu, todėl valstybės narės išlaiko teisę nustatyti viršutinę delspinigių sumos ribą [21]. Vis dėlto Teisingumo Teismas nurodė, kad Direktyvoje 2000/35 nenustatytos taisyklės, susijusios su delspinigių skaičiavimo laikotarpiu ir maksimalia jų suma [22], ir toliau nagrinėjo klausimą, ar aptariama nacionalinės teisės nuostata gali trukdyti siekti šios direktyvos tikslų ir panaikinti jos veiksmingumą.

[17] Žr., be kita ko, 2022 m. spalio 20 d. Sprendimą *A (Delspinigių už pavėluotą mokėjimą neišieškojimas)* (C-406/21, EU:C:2022:816, 52 ir 53 punktai).

[18] Šiuo klausimu pažymėtina, kad buvo išreikšta abejonių dėl SESV 114 straipsnio, kaip šių dviejų direktyvų teisinio pagrindo, pasirinkimo (žr. Editorial Comments, „*Union competences in the field of contract law: Some questions – no answers*“, *Common Market Law Review*, 48 t., Nr. 3, 2011, p. 655–657.

[19] Taigi logiška manyti, kad teismo posėdyje aptartas klausimas dėl Lenkijos civilinio kodekso 499 straipsnio materialinio ar procesinio pobūdžio šioje byloje neturi reikšmės.

[20] 2016 m. gruodžio 15 d. Sprendimas *Nemec* (C-256/15, EU:C:2016:954; toliau – Sprendimas *Nemec*).

[21] Žr. generalinio advokato M. Bobek išvadą, pateiktą byloje *Nemec* (C-256/15, EU:C:2016:619, 56–71 punktai).

[22] Sprendimas *Nemec* (48 punktas).

44. Be to, ši analizė, mano nuomone, atitinka tą, kurią Teisingumo Teismas turės atlikti šioje byloje, priimdamas būsimą sprendimą.

45. Iš tikrųjų, nors valstybės narės gali laisvai priimti nuostatą, kurioje numatomas įskaitymas, turintis grįžtamąją galią, vis dėlto tokia nuostata negali lemti to, kad būtų trukdoma siekti Direktyvos 2011/7 tikslų arba panaikintas jos veiksmingumas [23].

46. Dėl tikslų išvengti neigiamo poveikio kreditoriaus likvidumui ir atgrasyti nuo pavėluotų mokėjimų, atliekamų pagal komercinius sandorius, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atrodo, laikosi nuomonės, kad įskaitymas, turintis grįžtamąją galią, nesuderinamas su Direktyva 2011/7, nes pagal šią direktyvą turi būti pripažįstama kreditoriaus teisė reikalauti, kad būtų sumokėti delspinigiai už pavėluotą mokėjimą ir išieškojimo išlaidų kompensacija, jeigu jo reikalavimas patenkinamas pasibaigus sutartyje nurodytam terminui.

47. Tiesa, įskaitymo atgalinis veikimas reiškia, kad kreditorius, kuriam, pasibaigus sutartyje nustatytam terminui, pateikiamas pareiškimas apie įskaitymą, galiojantis atgaline data nuo tos dienos, kai įskaitymas tapo galimas, neturi teisės nei į šiuos delspinigius, nei į kompensaciją už laikotarpį nuo pastarosios dienos iki pareiškimo apie įskaitymą dienos.

48. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo argumentai grindžiami klaidinga prielaida, kad įskaitymas atliekamas tuo momentu, kai pateikiamas pareiškimas apie įskaitymą. Aptariamoje nacionalinėje nuostatoje įtvirtinta, kad reikalavimas išnyksta anksčiau, tuo momentu, kai įskaitymas tampa galimas. Kadangi tokio išnykimo reglamentavimas priklauso nacionalinės teisės aktų leidėjo kompetencijai, atsižvelgti reikia būtent į šį momentą.

49. Taigi pasekmės, susijusios su įskaitymo grįžtamąja galia, neprieštarauja Direktyvos 2011/7 tikslui atgrasyti nuo pavėluotų mokėjimų dėl paprastos priežasties, kad reikalavimas išnyksta, kai tik įskaitymas tampa galimas. Vadinasi, nieko mokėti nebereikia [24] ir delspinigiai netaikomi. Be to, nuo to momento, kai įskaitymas tampa galimas, kompensuota suma daro poveikį kreditoriaus likvidumui, todėl vėliau negali atsirasti mokėjimo vėlavimų, kurie jam turėtų neigiamos įtakos.

50. Reikia pridurti, kad būtų trukdoma siekti šių tikslų, jei kreditoriui nebūtų mokėtini delspinigiai ir išieškojimo išlaidų, susidariusių nuo mokėjimo termino pabaigos iki dienos, kai įskaitymas tapo galimas, kompensacija. Tačiau negalima teigti, kad nagrinėjamu atveju taip ir yra, neiškraipant įskaitymo, turinčio grįžtamąją galią, sistemos.

51. Šiomis aplinkybėmis esu tos nuomonės, kad nacionalinės teisės nuostatomis, kuriose įtvirtintas įskaitymas, turintis grįžtamąją galią, nėra nei trukdoma siekti Direktyvos 2011/7 tikslų, nei panaikinamas jos veiksmingumas.

[23] Sprendimas *Nemec* (49 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[24] Pažymėtina, kad kreditorius, pateikęs pareiškimą apie įskaitymą, nebeturi teisės reikalauti sumokėti delspinigius nuo sumos, kuri yra įskaitymo dalykas, už laikotarpį nuo tos dienos, kai įskaitymas tapo galimas, iki šio pareiškimo pateikimo dienos. Taigi nesvarbu, kad pagal pirmąjį reikalavimą, kylantį iš komercinio sandorio, galėjo būti priskaičiuoti didesni delspinigiai nei tie, kurie priklauso atsakovui pagal reikalavimą sumokėti kompensaciją.

52. Vis dėlto Komisija savo rašytinėse pastabose teigia, kad aiškinimas, pagal kurį tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė šioje byloje, kreditorius neturėtų teisės į patirtų išieškojimo išlaidų kompensaciją, prieštarauja Direktyvos 2011/7 tikslams [25]. Savo argumentą ji grindžia sprendimais *Česká pojišťovna* [26] ir *BFF Finance Iberia* [27].

53. Byloje, kurioje priimtas pirmasis iš šių sprendimų, Teisingumo Teismas turėjo nuspręsti, ar Direktyvos 2011/7 6 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad juo kreditoriui, reikalaujančiam atlyginti priminimų, siunčiamų dėl skolininko vėlavimo sumokėti, išlaidas, pripažįstama teisė šiuo pagrindu, be šio straipsnio 1 dalyje numatytos minimalios fiksuoto dydžio sumos, gauti pagrįstą kompensaciją, kaip tai suprantama pagal šio straipsnio 3 dalį. Byloje, kurioje priimtas antrasis sprendimas, Teisingumo Teismo buvo klausiama, ar šis straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad nustatyta minimali suma, kuria kreditoriui kompensuojamos išieškojimo išlaidos, patirtos dėl skolininko pavėluoto mokėjimo, mokėtina už kiekvieną laiku neatlygintą komercinį sandorį.

54. Abiem atvejais Teisingumo Teismas savo teigiamą atsakymą pagrindė tuo, kad Direktyva 2011/7 siekiama atgrasyti nuo mokėjimo vėlavimų ir išvengti to, kad jie būtų finansiškai patrauklūs skolininkui dėl esant tokiai situacijai taikomų nedidelių delspinigių ar jų nebuvimo, bet ir veiksmingai apsaugoti kreditorių nuo tokių vėlavimų užtikrinant *įmanomai didžiausią* jo patirtų išieškojimo išlaidų kompensaciją [28].

55. Priešingai nei Komisija, manau, kad Teisingumo Teismo analizės nagrinėjamu atveju pritaikyti negalima, nes tose bylose tiesės į išieškojimo išlaidų kompensaciją buvimas buvo neginčijamas, o prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo abejonės susijusios tik su kompensacijos dydžio nustatymu.

56. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, manau, kad Direktyvos 2011/7 3 straipsnio 1 dalis ir 3 dalies a punktas bei 6 straipsnio 1 ir 2 dalys turi būti aiškinami taip, kad pagal juos nedraudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, kuriose numatyta, kad delspinigiai už pavėluotą mokėjimą ir išieškojimo išlaidų kompensacija kreditoriui neturi būti mokami, kai skolininkas, pasibaigus sutartyje nustatytam mokėjimo terminui, patenkino kreditoriaus reikalavimą atlikdamas įskaitymą, kuris turi grįžtamąją galią nuo to momento, kai tas įskaitymas tapo galimas.

[25] Iš tikrųjų, kaip savo rašytinėse pastabose teigia Komisija, jei kreditorius negautų mokėjimo per nustatytą terminą, jis galėtų imtis konkrečių veiksmų dėl skolos išieškojimo, nežinodamas, kad vėliau bus atliktas įskaitymas, taigi patirti tam tikrų išlaidų, už kurias veikiausiai negalėtų gauti kompensacijos, jei Lenkijos civilinio kodekso 499 straipsnyje numatyto įskaitymo atgalinis veikimas būtų laikomas suderinamu su Direktyva 2011/7. Vis dėlto esu įsitikinęs, kad tokiu atveju reikėtų vadovautis lotynišku posakiu „ignorantia legis non excusat“.

[26] 2018 m. rugsėjo 13 d. sprendimas (C-287/17, EU:C:2018:707; toliau – Sprendimas *Česká pojišťovna*).

[27] 2022 m. spalio 20 d. sprendimas (C-585/20, EU:C:2022:806; toliau – Sprendimas *BFF Finance Iberia*).

[28] Sprendimai *Česká pojišťovna* (25 ir 26 bei juose nurodyta jurisprudencija) ir *BFF Finance Iberia* (36 punktas). Tokią išvadą, Teisingumo Teismo teigimu, patvirtina Direktyvos 2011/7 19 konstatuojamosios dalies formuluotė, pagal kurią „[į] išieškojimo išlaidas taip pat turėtų būti įtraukta dėl pavėluoto mokėjimo patirtų administracinių ir vidaus išlaidų kompensacija <…>. Numatant nustatyto dydžio kompensaciją turėtų būti siekiama riboti su išieškojimu susijusias administracines ir vidaus išlaidas“.

Išvada

57. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie* (Varšuvos miesto apylinkės teismas, Lenkija) pateiktą prejudicinį klausimą:

2011 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/7/ES dėl kovos su pavėluotu mokėjimu, atliekamu pagal komercinius sandorius, 3 straipsnio 1 dalis ir 3 dalies a punktas bei 6 straipsnio 1 ir 2 dalys

turi būti aiškinami taip, kad

pagal juos nedraudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, kuriose numatyta, kad delspinigiai už pavėluotą mokėjimą ir išieškojimo išlaidų kompensacija kreditoriui neturi būti mokami, kai skolininkas, pasibaigus sutartyje nustatytam mokėjimo terminui, patenkino kreditoriaus reikalavimą atlikdamas įskaitymą, kuris turi grįžtamąją galią nuo to momento, kai tas įskaitymas tapo galimas.